

Franklinia alatamaha, een mysterieuze heester

Dit artikel gaat over een heester die bijna van de aardbodem verdwenen was en op het nippertje kon worden gered. De oorzaak van zijn uitsterven op de natuurlijke groeiplaats langs de Altamaha River in de Amerikaanse staat Georgia blijft een mysterie.

In de 18^e eeuw was Noord-Amerika nog een waar Mekka voor plantenverzamelaars en diverse tochten zijn dan ook uitvoerig be-

schreven. Tijdens de tocht die John Bartram en zijn zoon William in 1765 maakten zagen ze verscheidene zeer bijzondere struiken langs de oevers van bovengenoemde Altamaha River. De talrijke exemplaren van één ervan leken verwant aan *Gordonia lasianthus*, maar de bloemen waren groter en geuriger. Tijdens een latere reis vond William de struik terug en verzamelde hij ook zaden. Na terugkeer in Philadelphia in 1777 volgde de opkweek en in 1781 bloeiden ze voor het eerst. Het duurde daarna toch tot 1785 alvorens de plant door Marshall, een neef van de Bartrams, beschreven werd. Met de geslachtsnaam werd Benjamin Franklin geëerd. Deze politicus, wetenschapper en één van de Founding Fathers was bevriend met John Bartram. William was de eerste die melding maakte van de zeldzaamheid van de soort. Ze werd slechts op die ene plek aangetroffen. In latere jaren werd hij daar in 1803 nog gezien door de Engelse plantenverzamelaar John Lyon. Er is nog een melding uit 1840, maar die is niet betrouw-

Franklinia alatamaha
Foto van internet

baar. Er zijn veel gissingen waarom *Franklinia* op zijn natuurlijke groeiplaats verdwenen is. Genoemd wordt aantasting door schimmels die ook voorkomen bij de teelt van katoen. Op dit moment worden pogingen ondernomen om de plant weer te herintroduceren op de oorspronkelijke groeiplaats. Een probleem daarbij is dat de struik kwetsbaar is door de geringe genetische variatie. De struik leeft niet lang en is gevoelig voor wortelrot.

Van meet af aan was duidelijk dat *Franklinia* tot de Theaceae behoorde. Naast *Franklinia alatamaha* bleef ook de naam *Gordonia pubescens* nog lang in gebruik. Charles Sargent bracht de soort onder in laatstgenoemd geslacht: *Gordonia alatamaha* (Marshall) Sargent. Deze naam leeft nog voort in het Gordonia Alatamaha State Park, niet ver van de originele groeiplaats van *Franklinia alatamaha*.

Het is een bladverliezende heester of kleine boom met afwisselend geplaatste vrij smalle, lancetvormige bladeren. In de herfst verkleuren ze fraai naar oranje, rood of paars. De grijskleurige schors is gegroefd. De bloei is in september-oktober. De geurende witte bloemen lijken op die van *Camellia* en zijn

tot 8 cm doorsnede. Opvallend zijn verder de geeloranje meeldraden en de witte stamper. De vruchten zijn houtige doosvruchten.

Franklinia is nauw verwant aan *Gordonia* en *Schima* en dit heeft geresulteerd in enkele geslachtshybriden, die mogelijk snel populair zullen worden omdat ze sterker zijn en rijk bloeien. Wel lijken ze niet zo winterhard in ons klimaat. De kruising met *Schima argentea*, een wintergroene struik uit China en Taiwan, kreeg de naam *×Schimlinia floribunda*. Het kruisingswerk gebeurde aan het North Carolina State University Research Station in Fletcher door Prof. Thomas G. Ranney en Paul R. Fantz. Zij slaagden er daarna ook in om ook een succesvolle hybride te krijgen van *Franklinia* met *Gordonia lasianthus*. Na chromosoomverdubbeling werd later nog een sterkere plant verkregen die de naam *×Gordlinia grandiflora* 'Sweet Tea' kreeg. De zeer grote bloemen geuren en lijken sterk op die van *Franklinia*. De hybride is evenals *Gordonia lasianthus* wintergroen en zou minder gevoelig zijn voor *Phytophthora*. Pogingen om *Franklinia* met *Camellia* te kruisen zijn nog niet gelukt. □

Franklinia alatamaha, een enigszins exotische heester met fraaie bloemen in de herfst

Foto: Ineke Vink

